

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 24. oktobra 2018*

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Sodna pristojnost v civilnih in gospodarskih zadevah – Uredba (ES) št. 44/2001 – Člen 23 – Dogovor o sodni pristojnosti iz pogodbe o distribuciji – Odškodninska tožba distributerja proti dobavitelju zaradi njegove kršitve člena 102 PDEU“

V zadevi C-595/17,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) vložilo z odločbo z dne 11. oktobra 2017, ki je na Sodišče prispela 16. oktobra 2017, v postopku

Apple Sales International,

Apple Inc.,

Apple retail France EURL

proti

MJA, ki je likvidacijska upraviteljica družbe eBizcuss.com,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Vilaras, predsednik četrtega senata v funkciji predsednika tretjega senata, J. Malenovský, L. Bay Larsen, M. Safjan (poročevalec) in D. Šváby, sodniki,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Apple Sales International, Apple Inc. in Apple retail France EURL F. Molinié, J.-C. Jaïs in C. Cavicchioli, avocats,
- za MJA, ki je likvidacijska upraviteljica družbe eBizcuss.com, J.-M. Thouvenin in L. Vidal, avocats,
- za francosko vlado E. Armoët, E. de Moustier in D. Colas, agenti,

* Jezik postopka: francoščina.

– za Evropsko komisijo M. Wilderspin, G. Meeßen in M. Heller, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 5. julija 2018

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 23 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbami Apple Sales International, Apple Inc. in Apple retail France EURL na eni strani ter družbo MJA, likvidacijsko upraviteljico družbe eBizcuss.com (v nadaljevanju: eBizcuss), na drugi v zvezi z odškodninsko tožbo, ki jo je zadnjenavedena družba vložila zaradi kršitve člena 102 PDEU.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 2, 11 in 14 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:
 - „(2) Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba.
- [...]
- (11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.
- [...]
- (14) Razen pri zavarovalnih pogodbah, potrošniških pogodbah ali pogodbah o zaposlitvi, kjer je avtonomija glede določitve pristojnih sodišč dovoljena samo omejeno, je treba, ob upoštevanju izključnih pristojnosti, določenih v tej uredbi, spoštovati avtonomijo pogodbениh strank.“

- 4 Člen 23 Uredbe št. 44/2001, ki je umeščen v oddelek 7 poglavja II in je naslovljen „Dogovor o pristojnosti“, v odstavku 1 določa:

„Če so se stranke, od katerih ima vsaj ena svoje stalno prebivališče v državi članici, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države članice. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. Dogovor o pristojnosti mora biti sklenjen:

- (a) v pisni obliki ali potrjen v pisni obliki, ali
- (b) v obliki, ki je v skladu s prakso, ki je ustaljena med strankama; ali
- (c) v mednarodni trgovini v skladu z mednarodnimi trgovskimi običaji, ki so znani strankam ali bi jim morali biti znani in ki so splošno priznani v mednarodni trgovini in redno upoštevani s strani strank pogodb istega tipa v okviru zadevne panoge.“

Francosko pravo

- 5 Člen 1382 code civil (civilni zakonik) je v času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari določal:

„Vsako ravnanje osebe, ki drugemu povzroči škodo, tisto osebo, ki jo je povzročila, zavezuje, da jo odpravi.“

- 6 Člen L 420-1 code de commerce (trgovinski zakonik) določa:

„Usklajena ravnanja, dogovori, izrecni ali tihi omejevalni sporazumi ali zveze, katerih cilj je ali katerih posledica bi lahko bilo preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na trgu, so prepovedani, tudi če so izvedeni neposredno ali posredno prek družbe iz skupine s sedežem zunaj Francije, zlasti če:

- 1. drugim podjetjem omejujejo dostop do trga ali jim onemogočajo možnost svobodne konkurence;
- 2. omejujejo prosto tržno oblikovanje cen z umetnim spodbujanjem višanja ali nižanja cen;
- 3. omejujejo ali nadzorujejo proizvodnjo, tržišče, naložbe ali tehnični razvoj;
- 4. določajo razdelitev trgov ali virov nabave.“

- 7 Člen L 420-2 trgovinskega zakonika določa:

„Pod pogoji, določenimi v členu L 420-1, je prepovedano, da podjetje ali skupina podjetij zlorablja prevladujoč položaj na notranjem trgu ali večjem delu tega trga. Te zlorabe so lahko zlasti zavrnitev prodaje, vezana prodaja ali diskriminacijski pogoji prodaje in prekinitve vzpostavljenih trgovinskih odnosov zgolj zato, ker sopogodbениk ne želi sprejeti neupravičenih trgovinskih pogojev.“

Poleg tega je prepovedano, da podjetje ali skupina podjetij zlorablja gospodarsko odvisnost podjetja stranke ali dobavitelja od sebe, ker to lahko vpliva na delovanje ali strukturo konkurence. Te zlorabe so lahko med drugim zavrnitev prodaje, vezana prodaja, diskriminacijsko ravnanje iz točke I člena L 442-6 ali pogodbe o umeščanju izdelkov.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 8 Apple Sales International, družba irskega prava, je 10. oktobra 2002 z družbo eBizcuss sklenila pogodbo, s katero ji je priznala status pooblaščenega distributerja izdelkov znamke Apple. V to pogodbo, s katero se je družba eBizcuss zavezala, da bo skoraj izključno distribuirala izdelke svoje sopogodbenice, je bil vključen dogovor o sodni pristojnosti irskih sodišč.
- 9 V tem dogovoru o pristojnosti, napisanem v angleškem jeziku, je bilo v zadnji različici pogodbe o distribuciji z dne 20. decembra 2005 navedeno:

„This Agreement and the corresponding relationship between the parties shall be governed by and construed in accordance with the laws of the Republic of Ireland and the parties shall submit to the jurisdiction of the courts of the Republic of Ireland. Apple [Sales International] reserves the right to institute proceedings against Reseller in the courts having jurisdiction in the place where Reseller has its seat or in any jurisdiction where a harm to Apple [Sales International] is occurring.“

- 10 Stranki iz postopka v glavni stvari se ne strinjata glede pravilnega prevoda izraza „and the corresponding relationship“ v francoski jezik, ki je bil preveden kot „et la relation correspondante [in ustrezno razmerje]“ (prevod družbe eBizcuss) oziroma kot „et les relations en découlant [in iz nje izhajajoča razmerja] (prevod družbe Apple Sales International).
- 11 Kljub tej razliki je dogovor o pristojnosti mogoče prevesti tako:

„Ta pogodba in ustrezno razmerje [prevod družbe Bizcuss]/in iz nje izhajajoča razmerja [prevod družbe Apple Sales International] med pogodbenima strankama, sta/so urejena/i in se razlagata/razlagajo v skladu z irskim pravom, stranki pa se dogovorita, da so pristojna irska sodišča. Družba Apple [Sales International] si pridržuje pravico, da proti distributerju začne postopek pred sodišči, na območju katerih ima distributer sedež ali v kateri koli državi, v kateri družbi Apple [Sales International] nastane škoda.“

- 12 Družba eBizcuss je aprila 2012 zoper družbo Apple Sales International, Apple Inc., družbo ameriškega prava, in Apple Retail France, družbo francoskega prava, pri tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu, Francija) na podlagi člena 1382 civilnega zakonika, člena L 420-2 trgovinskega zakonika in člena 102 PDEU vložila tožbo za ugotovitev odgovornosti za dejanja neloyalne konkurence in zlorabo prevladujočega položaja.
- 13 To sodišče je s sodbo z dne 26. septembra 2013 ugodilo ugovoru nepristojnosti, ki ga je podala družba Apple Sales International, ker je bil v pogodbi med to družbo in družbo eBizcuss določen dogovor o sodni pristojnosti irskih sodišč.
- 14 Cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu, Francija) je s sodbo z dne 8. aprila 2014 zavrnilo ugovor, ki ga je družba eBizcuss vložila zoper to sodbo.
- 15 Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) je s sodbo z dne 7. oktobra 2015 to sodbo razveljavilo, ker naj bi cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu) kršilo člen 23 Uredbe št. 44/2001, kot ga je razlagalo Sodišče v sodbi z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), in sicer s tem, da je upoštevalo dogovor o sodni pristojnosti iz pogodbe med družbo eBizcuss in družbo Apple Sales International, čeprav naj se ta ne bi nanašal na spore v zvezi z odgovornostjo za kršitev konkurenčnega prava.
- 16 Cour d'appel de Versailles (pritožbeno sodišče v Versaillesu, Francija) je s sodbo z dne 25. oktobra 2016, ki jo je izdalo po tem, ko mu je Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) dodelilo zadevo v odločanje, ugodilo ugovoru, ki ga je vložila družba eBizcuss, in zadevo vrnilo v odločanje Tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu).

- 17 Družbe Apple Sales International, Apple Inc. in Apple Retail France so zoper to sodbo pri predložitvenem sodišču vložile pritožbo in v njej v bistvu trdile, da samostojna tožba z vidika konkurenčnega prava izvira iz pogodbenega razmerja, zato bi bilo treba upoštevati dogovor o izbiri sodišča, čeprav se ta dogovor o sodni pristojnosti ne nanaša izrecno na tako tožbo in kljub temu, da nacionalni oziroma evropski organ pred tem ni ugotovil nikakršne kršitve konkurenčnega prava.
- 18 Predložitveno sodišče poudarja, da se je medtem seznanilo s sodbo sodišča Supremo Tribunal de Justiça (vrhovno sodišče, Portugalska) z dne 16. februarja 2016, Interlog in Taboada/Apple. Ta naj bi se prav tako nanašala na družbo Apple Sales International in podobno splošno oblikovan dogovor o sodni pristojnosti. Supremo Tribunal de Justiça (vrhovno sodišče) naj bi razsodilo, da se ta dogovor o sodni pristojnosti za stranke v sporu uporablja za enako zatrjevano zlorabo prevladujočega položaja z vidika prava Unije, in tako ugotovilo nepristojnost portugalskih sodišč.
- 19 Cour de cassation (kasacijsko sodišče) je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da nacionalnemu sodišču, pri katerem distributer vloži odškodninsko tožbo proti dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, omogoča uporabo dogovora o sodni pristojnosti, določenega v pogodbi med strankama?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da nacionalnemu sodišču, pri katerem distributer vloži odškodninsko tožbo proti dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, omogoča uporabo dogovora o sodni pristojnosti, ki ga vsebuje pogodba med strankama, tudi če se navedeni dogovor ni izrecno nanašal na spore v zvezi z odgovornostjo, nastalo zaradi kršitve konkurenčnega prava?
3. Ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da nacionalnemu sodišču, pri katerem distributer vloži odškodninsko tožbo proti dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, omogoča, da ne uporabi dogovora o sodni pristojnosti, določenega v pogodbi med strankama, če nacionalni ali evropski organ ni ugotovil nobene kršitve konkurenčnega prava?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo in drugo vprašanje

- 20 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da za odškodninsko tožbo, ki jo distributer vloži proti dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, ni mogoče uporabiti dogovora o sodni pristojnosti iz pogodbe med strankama, ki se ne nanaša izrecno na spore v zvezi z odgovornostjo za kršitev konkurenčnega prava.
- 21 V zvezi s tem je treba spomniti, da je za razlago dogovora o sodni pristojnosti, da bi se ugotovilo, kateri spori spadajo na področje njegove uporabe, v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pristojno nacionalno sodišče, pred katerim se ta dogovor o sodni pristojnosti uveljavlja (sodba z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, točka 67 in navedena sodna praksa).
- 22 Zato se lahko dogovor o sodni pristojnosti nanaša le na spore, ki so ali ki bodo nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, s čimer je veljavnost dogovora o sodni pristojnosti omejena zgolj na spore, ki izhajajo iz pravnega razmerja, v okviru katerega je bil določen ta dogovor. Cilj te zahteve je preprečiti, da bi bila ena stranka presenečena, ker bi bila pristojnost določenemu sodišču podeljena za

vse spore, ki bi morebiti nastali iz razmerja s pogodbeno stranko, vendar bi izhajali iz drugega razmerja, kot je tisto, v okviru katerega je bila dogovorjena sodna pristojnost (sodba z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, točka 68 in navedena sodna praksa).

- 23 Sodišče je ob upoštevanju tega cilja ugotovilo, da dogovor, ki se abstraktno nanaša na spore iz pogodbenih razmerij, ne zajema spora v zvezi z deliktno odgovornostjo sopogodbjenika, domnevno nastalo zaradi njegovega ravnanja, ki ustreza sodelovanju pri nezakonitem omejevalnem sporazumu (sodba z dne 21. maja 2015, Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, točka 69).
- 24 Ker oškodovana družba v času, ko je podala soglasje k takšnemu dogovoru o sodni pristojnosti, ni mogla razumno predvideti takega spora, saj takrat ni vedela, da je sopogodbjenica udeležena pri nezakonitem omejevalnem sporazumu, ni mogoče šteti, da je tak spor nastal na podlagi pogodbenih razmerij (sodba z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, točka 70).
- 25 Ob upoštevanju teh preudarkov je Sodišče razsodilo, da člen 23(1) Uredbe št. 44/2001 v primeru odškodninskih tožb zaradi kršitve člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3) dopušča, da se upoštevajo dogovori o sodni pristojnosti v dobavnih pogodbah, če se ti dogovori nanašajo na spore v zvezi z odgovornostjo za kršitev konkurenčnega prava (sodba z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, točka 72).
- 26 Ob upoštevanju te sodne prakse je treba preučiti, ali se ta razlaga člena 23 Uredbe št. 44/2001 in razlogi, s katerimi je utemeljena, lahko uporabijo tudi za dogovor o sodni pristojnosti, ki se uveljavlja v okviru spora v zvezi z deliktno odgovornostjo sopogodbjenika, ki naj bi nastala zaradi kršitve člena 102 PDEU.
- 27 Za tak primer gre, če zatrjevano protikonkurenčno ravnanje ni povezano s pogodbenim razmerjem, v okviru katerega je bil sklenjen dogovor o sodni pristojnosti.
- 28 Čeprav protikonkurenčno ravnanje, ki spada na področje uporabe člena 101 PDEU, in sicer nezakonit omejevalni sporazum, načeloma ni neposredno povezano s pogodbenim razmerjem med udeležencem tega omejevalnega sporazuma in tretjo osebo, ki je deležna učinkov tega omejevalnega sporazuma, pa lahko protikonkurenčno ravnanje, ki spada na področje uporabe člena 102 PDEU, in sicer zloraba prevladujočega položaja, nastane v okviru pogodbenih razmerij, v katerih je udeleženo podjetje s prevladujočim položajem, in se uresniči z določitvijo pogodbenih pogojev.
- 29 Zato je treba ugotoviti, da tega, da se v okviru tožbe na podlagi člena 102 PDEU upošteva dogovor o sodni pristojnosti, ki se nanaša na pogodbo in ustrezno razmerje oziroma iz nje izhajajoča razmerja med pogodbenima strankama, ni mogoče šteti za presenetljivo za eno od strank v smislu sodne prakse, navedene v točki 22 te sodbe.
- 30 Na podlagi navedenega je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da uporaba dogovora o sodni pristojnosti v okviru odškodninske tožbe, ki jo je distributer vložil proti svojemu dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, ni mogoče izključiti zgolj zato, ker se ta dogovor o sodni pristojnosti ne nanaša izrecno na spore v zvezi z odgovornostjo za kršitev konkurenčnega prava.

Tretje vprašanje

- 31 Predložitevno sodišče želi s tretjim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da je uporaba dogovora o sodni pristojnosti v okviru odškodninske tožbe, ki jo je distributer vložil proti svojemu dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, odvisna od tega, ali je nacionalni ali evropski organ predhodno ugotovil kršitev konkurenčnega prava.

- 32 Na to vprašanje je treba odgovoriti nikalno.
- 33 Kot je namreč navedel generalni pravobranilec v točki 83 sklepnih predlogov, to, da je organ, pristojen za konkurenco, predhodno ugotovil kršitev pravil konkurence, ni vidik, ki bi ga bilo treba upoštevati pri ugotavljanju, ali se za tožbo za povračilo škode, ki naj bi nastala zaradi kršitve pravil konkurence, uporablja dogovor o sodni pristojnosti.
- 34 V okviru člena 23 Uredbe št. 44/2001 bi bilo razlikovanje glede na to, ali je organ, pristojen za konkurenco, predhodno ugotovil kršitev pravil konkurence ali ne, prav tako v nasprotju s ciljem predvidljivosti, ki se uresničuje s to določbo.
- 35 Poleg tega imata člen 101 in 102 PDEU v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 13. julija 2006, Manfredi in drugi, od C-295/04 do C-298/04, EU:C:2006:461, točka 60 in navedena sodna praksa) – in kot je navedeno v uvodnih izjavah 3, 12 in 13 Direktive 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije (UL 2014, L 349, str. 1) – v razmerjih med osebami zasebnega prava neposredni učinek ter zadevnim osebam podeljujeta pravice in nalagata obveznosti, katerih spoštovanje morajo zagotoviti nacionalna sodišča. Iz tega sledi, da pravica vsakogar, ki meni, da mu je zaradi kršitve pravil konkurenčnega prava nastala škoda, da zahteva povračilo nastale škode, ni odvisna od tega, da je organ, pristojen za konkurenco, predhodno ugotovil to kršitev.
- 36 Na podlagi navedenega je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da uporaba dogovora o sodni pristojnosti v okviru odškodninske tožbe, ki jo je distributer vložil proti svojemu dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, ni odvisna od tega, ali je nacionalni ali evropski organ predhodno ugotovil kršitev konkurenčnega prava.

Stroški

- 37 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

- 1. Člen 23 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da uporabe dogovora o sodni pristojnosti v okviru odškodninske tožbe, ki jo je distributer vložil proti svojemu dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, ni mogoče izključiti zgolj zato, ker se ta dogovor o sodni pristojnosti ne nanaša izrecno na spore v zvezi z odgovornostjo za kršitev konkurenčnega prava.**
- 2. Člen 23 Uredbe št. 44/2001 je treba razlagati tako, da uporaba dogovora o sodni pristojnosti v okviru odškodninske tožbe, ki jo je distributer vložil proti svojemu dobavitelju na podlagi člena 102 PDEU, ni odvisna od tega, ali je nacionalni ali evropski organ predhodno ugotovil kršitev konkurenčnega prava.**

Vilaras

Malenovský

Bay Larsen

Safjan

Šváby

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 24. oktobra 2018.

Sodni tajnik
A. Calot Escobar

Predsednik
K. Lenaerts